

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 3, Article Number: 4C0101

HUMANITIES

Received: December 2010

Accepted: July 2011

Series : 4C

ISSN : 1308-7320

© 2010 www.newwsa.com

Cenk Demirkıran

Maltepe University

cenkdemirkıran@gmail.com

Istanbul-Turkey

**TÜRK-ARAP İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'NİN YABANCI DİLDE
İLK ULUSLARARASI KAMU TELEVİZYONU: TRT ET TÜRKİYE (TRT ARAPÇA)**

ÖZET

Türkler ve Arapların yüzyıllar boyunca süren birliktelikleri Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması ile sona ermiştir. Bu tarihten sonra farklı siyasi kutuplarda yer alan Türkler ve Araplar arasındaki ilişkiler sınırlı bir hal almıştır. Türkiye, yüzü Batı'ya dönük olsa da Arap dünyasıyla ilişkilerini her dönemde sürdürmeye çalışmıştır. Türkiye'nin Arap dünyasına yönelik politikasını ana hatlarıyla ele alan bu çalışma Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk uluslararası radyo ve televizyon yayını Arap dilinde yapmasının nedenleri üzerinde durmakta; TRT Et Türkiye kanalının yayınlarının Türk dış siyasetinde alabileceği roller üzerine bir ön değerlendirmeyi içermektedir. Araştırmada literatür tarama ve gözlem yöntemleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: TRT Et Türkiye, TRT Arapça,
Uluslararası Televizyon, Türk, Arap

**IN THE CONTEXT OF TURKISH-ARABIAN RELATIONS, TURKEY'S FIRST
TRANSNATIONAL PUBLIC TELEVISION IN A FOREIGN LANGUAGE:
TRT ET TÜRKİYE (TRT ARABIC)**

ABSTRACT

Cohabitation of Turks and Arabs in the course of centuries ends by the demolition of Ottoman Empire. After that limited relationship occurred between Turks and Arabs who take place at different political poles. Even though Turkey always turned its face to the occident, it made an effort to maintain its relations with Arab world every period. This study which covers the outlines of Turkey's policy towards the Arab world, emphasizes Turkish Republic's first transnational radio and television broadcasts in Arabic language, and contains an appraisal about roles that it might take. Literature review and observational methods were used in this study.

Keywords: TRT Et Türkiye, TRT Arabic, Transnational Television,
Turkish, Arabian

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Orta Asya'dan, Anadolu'ya, oradan Afrika'ya uzanan Türk-Arap ilişkileri, Osmanlı padişahlarının halifelik makamını üstlenmesiyle daha da derinleşmiştir. Yüzyıllarca süren din ve coğrafya birlikteliği, dile katılan Arapça kelimelerin de etkisiyle ortak bir kültürün yaratılmasına neden olmuştur. Kuşkusuz, Osmanlı İmparatorluğunun yüzyıllar boyu süren egemenliği altında yaşayan Arapların, bugün geriye bakıldığında, Türklerle birlikte güçlü ve uzun bir tarihsel süreci sözkonusudur.

Osmanlı İmparatorluğu, son döneminde imparatorluk toprakları içinde yer alan Arap coğrafyasını kaybetmiş, bu ülkeler Avrupalıların eline geçmiş, sömürge olarak idare edilmişlerdir. Osmanlı sınırları içinde kalan son Arap ülkeleri de Birinci Dünya Savaşı'yla birlikte imparatorluktan ayrılmış ve uzun bir süre Batılı devletlerin mandasıyla yönetilmişlerdir.

1923 yılında imparatorluğun Anadolu ve Trakya'daki toprakları üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile Arap ülkeler arasındaki ilişkiler yakın döneme kadar sınırlı, temkinli ve birçok kez sorunlu süreçlerden geçmiştir. Türkiye yüzünü Batı'ya dönse de, geçmişe dayalı ortak dinsel, kültürel ve coğrafi bağları nedeniyle Arap ülkeleriyle ilişkilerini her koşulda sürdürmeye gayret etmiştir. Bu bağlamda, çeşitli dönemlerde Türk-Arap ilişkilerinin boyutu değişiklikler göstermiştir.

Bu tarihsel ilişkiler kitle iletişimi alanına da yansımış ve Türkiye ilk yabancı dilde uluslararası radyo ve televizyon yayınlarını Arap dilinde yapmayı tercih etmiştir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Türkiye'nin dış politikasında 2002 yılından itibaren önemli değişiklikler gözlemlenmektedir. Özellikle Arap ülkeleriyle siyasi diyalogun geliştirilmesi girişimleri, ekonomik işbirliği anlaşmaları, karşılıklı vizelerin kaldırılması, bölgedeki sorunları çözmede Türkiye'nin arabulucu rol üstlenmeye çalışması ile özetlenebilecek bu değişikliklerin yaşandığı bir dönemde, 2010 yılında, Türkiye TRT bünyesinde Arapça yayın yapan uluslararası bir televizyon kanalının yayınına başlamıştır: TRT Et Türkiye.

İlk yurtdışı radyo yayınında Türkiye'nin yabancı dil olarak Arapçayı seçmesi ve bu yayından 63 yıl sonra gerçekleştirdiği ilk yabancı dilde televizyon yayınına da Arapça yapması, sonuçları uluslararası televizyon yayıncılığı ve uluslararası siyaset alanını ilgilendiren bir gelişmedir. Bu nedenle böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu çalışma TRT Et Türkiye'nin yayınlarının konumu ve Türk dış siyaseti açısından alabileceği olası roller üzerine bir ön değerlendirme yapmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, televizyon yayıncılığı ve uluslararası siyaset ilişkisi üzerine yapılacak çalışmalar için kaynak oluşturacaktır.

3. ANA KONU (SUBJECT)

Bu çalışmanın amacı Türk-Arap ilişkilerinin, toplumsal ve siyasal tarihini incelemek değildir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk uluslararası radyo ve daha sonra televizyon yayınına Arap dilinde ve Arap dili konuşulan ülkelere yönelik yapmasının nedenleri incelenirken ana hatlarıyla bu süreçten söz edilmiştir.

Gerçekte de, Ankara Radyosu'nun 1937'de yabancı dilde ilk yurtdışı yayını ve Türkiye'nin yabancı dilde ilk uluslararası televizyon kanalı TRT Et Türkiye, bu bağlamda, incelemenin ana konusudur.

4. ANA HATLARIYLA TÜRK-ARAP İLİŞKİLERİ (TURKISH-ARAB RELATIONS OUTLINED)

Türklerle Arapların ilişkilerinde ilk temaslar, Çin'in Asya'ya yayılma politikası sonucu, tarihin çok eski dönemlerinde gerçekleşmeye başlamıştır. Bu ilişkilerin kurulmasında ikinci bir neden ise, 622 yılında ilk Müslümanların kurduğu İslam Devleti'nin, Hz. Muhammed'in ölümünün ardından gelen halifelik yönetimleri ile çevre ve uzak coğrafyalara yönelik fetihlere başlamasıdır.

Türkler, çok erken bir tarihte, Hicret'ten elli yıldan az bir süre sonra Müslüman dünyasına girmeye başlamışlardır. Daha 674 yılında Basra Valisi'nin emrinde, Buhara'da ele geçirilmiş 2000-4000 Türkten oluşan bir okçu birliği vardır. Bunların askeri niteliklerinin üstünlüğü kısa sürede anlaşılmıştır [1].

751 yılında Talas'ta Çinlilere karşı yapılan savaşta Karluk Türkleri Arapların yanında yer almışlardır. Bu savaş, Türklerin İslamiyet'i seçmesinde etkili olan bir sürecin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Talas Savaşı ile Araplarla ilişkileri artan Türklerin zamanla Arap İmparatorluğu içinde etkin olmaya başladıkları görülmektedir. Hatta Memlük (Kölemen) Devleti'nin Mısır'a köle olarak getirilmiş Türklerin liderliğinde kurulduğu bilinmektedir.

11. yüzyılda Selçuklular Arapların yoğun olduğu Ortadoğu bölgesinin çoğunu ele geçirmiştir. Selçukluların haclı seferleri sırasındaki savaşları, İslam coğrafyasında Türklerin önemini arttırmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun, sınırlarını Arap coğrafyası olarak da ifade edebileceğimiz Kuzey Afrika'yı içine alacak şekilde Atlas Okyanusu kıyılarına kadar genişletmesi, kutsal toprakları da alması, Arapların uzun yıllar Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yaşamasına neden olmuştur. Böylece, Türkler ve Araplar Osmanlı çatısı altında uzun sürecek olan bir birlikteliğe adım atmışlardır. Osmanlı sultanının İslam halifesi oluşuyla birlikte Osmanlı padişahları dünya Müslümanlarının temsilcisi haline gelmiştir. Tabii ki Müslüman Arapların da...

Osmanlı İmparatorluğu, son döneminde Afrika'dan başlayarak Arap topraklarını kaybetmiş, Birinci Dünya Savaşı sonunda Arap dünyasından çekilmiştir. Arap topraklarında batılı devletler tarafından manda yönetimleri kurulmuştur. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Fransız ve İngiliz yönetimindeki Suriye ve Irak ile komşu olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin yanı başında oluşturulan ve Türk nüfusun da yaşadığı Suriye, Fransızlar tarafından Halep Devleti, Şam Devleti, Dürzi Bölgesi, Lübnan Devleti, Alevi Devleti ve İskenderun Sancağı olarak; Irak ise İngilizler tarafından Birleşik Krallık Mezopotamya Mandası adıyla teşkil edilmiştir.

"Türkiye Cumhuriyeti kuruluşunu takiben Birinci Dünya Savaşı öncesi ve sırasında vuku bulan olumsuzlukların üzerine sünger çekerek o tarihlerde İngiltere ve Fransa'nın mandası altında kurulan Ortadoğu ülkelerinin hepsi ile diplomatik ilişki kurmuştur. Türkiye, tüm bölge ülkeleri ile her alanda karşılıklı saygı ve içişlerine karışmama ilkeleri çerçevesinde ilişkilerini çeşitlendirmeye ve geliştirmeye çalışırken Araplar arası ihtilaflarda da taraf tutmamaya itina etmiştir. Bu kuruluş döneminde Türkiye'nin bölge ülkeleri ile ilişkilerinde fazla bir gelişme olduğunu söylemek güçtür. Bunun çeşitli nedenleri arasında, bu ülkelerin manda rejimi güdümünde yürütülmesini, Atatürk'ün başardığı bağımsızlık savaşının ve savaşı takiben uyguladığı çağdaşlaşmayı öngören reformların özellikle hilafetin ve şeriatın kaldırılarak yerine kadın-erkek eşitliğine dayalı demokratik, laik, çağdaş bir rejimin tesisinin mandater ülkelerce Arap kamuoylarında, fanatik çevrelerde kasten istismar edilmiş olmasını saymak mümkündür" [2].

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına kadar Türkiye ile manda yönetimindeki Arap ülkeleri arasındaki ilişkiler temkinli ve sınırlı yürümüştür. Yine de yüzünü Batı'ya dönen cumhuriyet yönetimi doğudan da tamamen kopmamış, çevresinde barışı sağlamlaştırma ve kendi güvenliğini sağlama amaçlı anlaşmalar yapmıştır. Bu çerçevede Türkiye, Fransa ve İngiltere ile Suriye ve Irak konularında iyi komşuluk sözleşmeleri imzalamıştır.

1936 yılında Fransa'nın, Suriye'deki manda yönetimini aşamalı olarak kaldırma kararıyla birlikte İskenderun Sancağı olarak teşkil ettiği Hatay bölgesinin de Suriye sınırları içine alınmasının gündeme gelmesi Türk-Arap ve Türkiye-Avrupa ilişkilerinde önemli bir diplomatik mücadele dönemi açmıştır. Bu kapsamda Türkiye, uluslararası alanda siyasi girişimlere başlamıştır. Türkiye'nin Fransa'dan İskenderun Sancağı'nın bağımsızlığını istemesi üzerine Fransa'nın, Suriye'nin toprak bütünlüğünü gerekçe göstererek konuyu Türkiye ile birlikte Milletler Cemiyeti'ne götürmesi; Türkiye'nin bu süreçte Milletler Cemiyeti nezdinde diplomatik girişimlerde bulunması; İskenderun Sancağı'ndaki halkı örgütlemesi ve Fransa ile doğrudan görüşmesi neticesinde 2 Eylül 1938'de bağımsız Hatay Devleti kurulmuştur. 23 Haziran 1939'da ise Hatay Meclisi Türkiye'ye katılma kararı almıştır.

Türkiye, Hatay sorununun çözüm sürecindeki diplomatik faaliyetlerinde yazılı basının yanında ilk defa radyoyu da kullanmıştır. Türkiye'nin ilk yurtdışı radyo yayını Arap dilinde, bu dönemde gerçekleşmiştir.

Hatay sorunu uluslararası diplomasi açısından çözümlenmiş olmasına karşın, Suriye uzun yıllar Hatay'ın kendi toprakları içinde olması gerektiği yönündeki talebini aktif olarak sürdürmüştür. Son zamanlarda iki ülke arasında gelişen iyi ilişkiler çerçevesinde şimdilik bu talebin pek telaffuz edilmediği gözlemlenmektedir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında gelişmeler Türkiye'yi Ortadoğu'da yeni bir siyasi dönemin içine sokmuştur. 1950'li yıllar, Sovyetler Birliği'nin Arap ülkelerinde nüfuzunu yaydığı, Arap ülkelerinin Batı ile ters düştüğü bir dönem olarak dikkati çekmektedir. Türkiye bu dönemde Sovyetler Birliği tarafından tehdit edilmiş ve bu nedenle Nato'ya üye olmuştur. Böylece Türkiye ve Arap ülkeleri farklı kutuplarda kalmıştır. Buna karşın Türkiye'nin Arap dünyası ile iletişimi tamamen kopmamıştır.

1965'te Adalet Partisi, iktidara geldiğinde Arap dünyasına yönelik yeni politikalar geliştirmeye çalışmıştır. 1973 yılındaki Arap-İsrail savaşıyla başlayan petrol krizi Türk-Arap yakınlaşmasını hızlandırmıştır. Bu dönemde Türkiye, Arap ülkelerinden krediyle petrol almıştır. Bunun bir etkisi olarak ilişkiler yakınlaşmıştır. Ekonomik ihtiyaç siyasi yakınlaşmayı gerektirmiştir. 1980'den başlayarak Türkiye'nin Arap ülkelerine yönelik politikasının daha da aktif bir hal aldığı görülmektedir. Özal döneminde Türkiye'nin çift taraflı siyaseti hem Batı'da hem de Doğu'da ivme kazanmıştır.

90'lı yıllar Doğu Bloğu'nun ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılması ile Türkiye'yi bölgesinde yeni bir siyasi döneme taşımıştır. Doğal olarak Türkiye, sınırlarının yakınındaki değişim ve dönüşümleri dış politikasında dikkate almıştır. Bilindiği üzere soğuk savaşın bitmesi bölgede yeni siyasi krizleri ve savaşları doğurmuştur.

Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan ve 1990-1991 yılları arasında gerçekleşen Birinci Körfez Savaşı ile Türkiye soğuk savaş döneminin ardından yeniden stratejik bir konuma oturmuştur. Savaşa girmese de ABD'nin İncirlik üssünden uçak kaldırmasına izin vermiş ve saldırı olasılığına karşın Irak sınırına asker yığınağı yapmıştır. Saddam Hüseyin yönetimi tarafından saldırıya uğrayan Iraklı Kürtler de Türkiye sınırına sığınmışlardır.

Bu dönemde Türk-Arap ilişkilerinin kötüleşmesine Suriye'nin su sorunu neden olmuştur. Türkiye'nin yeterince su vermediğini düşünen Suriye, arkasına Arap Birliği'ni alarak Türkiye'ye su konusunda baskı yapmıştır. Bu dönemde Türkiye-İsrail yakınlaşması da Arap ülkeleri tarafından Türkiye'ye karşı olan olumsuz tavrın sürmesine neden olmuştur [3].

2000'li yıllarla birlikte Türkiye'nin, Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri ile ilişkilerini devam ettirirken diğer yandan da aktif bir şekilde Ortadoğu'ya yöneldiği görülmektedir. Bu son dönemde Türkiye, Arap Birliği'nde gözlemci statüsü almış; İspanya ile "Medeniyetler İttifakı" girişimini başlatmış; İsrail'in Lübnan'a yaptığı 2006 yılındaki saldırı sonrasında Birleşmiş Milletler Geçici Kuvveti'ne gemi, mühendis ve personel desteği ile katılmıştır. Bununla birlikte İslam Konferansı Örgütü'nün genel sekreterliğine de bir Türk akademisyen olan Ekmeleddin İhsanoğlu seçilmiştir. Suriye ile ilişkiler geliştirilmiş, iki ülke arasında vizeler kaldırılmış, ortak projeler için adımlar atılmıştır. Türkiye-Suriye sınırındaki mayınların kaldırılması gündeme gelmiştir. Türkiye diğer Arap devletleri ile de karşılıklı olarak vizelerin kaldırılması sürecine girmiştir.

Türkiye'nin kendine biçtiği rolün; bölgede arabulucu, diyalog kurucu, barış için ekonomik ve siyasi ilişkiler kuran bir ülke rolü olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye bu dönemde Irak-Suriye, İsrail-Filistin, İsrail-Suriye arasında arabulucu rolünü üstlenmiştir. 2009 yılında Dışişleri Bakanı olarak Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun göreve başlaması ile Türkiye'nin aktif dış siyasete yöneldiği görülmektedir. Bu yeni dönemde Türk Dışişleri, Davutoğlu'nun 'komşularla sıfır sorun', 'yumuşak güç', 'çok yönlü dış politika', 'proaktif barış diplomasisi', 'entegre ve çözümcü dış politika' kavramlarını uygulamaya çalışmaktadır.

Bu son dönemde Arap dünyasında Türkiye sempatisi artmıştır. Bunda 39. Davos Zirvesi'nde Başbakan R.Tayyip Erdoğan'ın İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'e Filistin konusunda verdiği tepki ile başlayan bir dizi olayın etkili olduğu görülmüştür. Türk sivillerin Mavi Marmara gemisine yapılan İsrail saldırısı ile sonuçlanan Filistin'e yardım girişimlerinin ve Türkiye'nin İsrail ile yaşadığı diplomatik mücadelenin bölgede Türkiye lehine pozitif duyguları pekiştirdiği görülmektedir.

Görüldüğü gibi tarih içinde Türk-Arap ilişkileri farklı şekillere bürünse de Türkiye'nin Arap toplumlarına olan ilgisi hiçbir dönemde kesilmemiştir. Belli dönemlerde siyasi ve askeri konularda yaşanan sıkıntılar ilişkilerin yavaşlamasına, zayıflamasına yol açsa da Türkiye yakın komşusu olan ve dünya siyasi haritası içinde stratejik önemi hiç bitmeyen Arap coğrafyasındaki gelişmeleri takip etmiştir. Bunun kültürel bir tarafı da vardır. Özellikle Türkiye'deki müzik ve sinema endüstrisinin icracıları Arap ülkelerinde büyük bir ilgiyle takip edilmektedir. Son dönemde de televizyon dizileri hem ekonomik hem de kültürel gelişmeler açısından Arap ülkelerinde önemli bir ilgiyle karşılanmıştır.

5. TÜRKİYE'NİN YABANCI DİLDE İLK YURTDIŞI RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARI (TURKEY'S FIRST INTERNATIONAL FOREIGN LANGUAGE RADIO AND TELEVISION PUBLICATIONS)

• Hatay Sorunu ve İlk Yurtdışı Radyo Yayınının Başlaması:

Türkiye'nin yurtdışına yönelik ilk yayını radyo aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. 8 Ocak 1937 yılında başlayan bu yayının dili Arapçadır. Arapça radyo yayını, Hatay'ın Türkiye'ye katılması sürecindeki diplomatik mücadelede bir araç olarak kullanılmıştır.

Türkiye, uluslararası kuruluşlarda diplomatik yoldan mücadele ederken, Suriye’de aleyhte oluşturulan kamuoyuna radyo yoluyla kendi tezini anlatmaya çalışmıştır. Arap dilinde radyo yayını, Türkiye’nin Hatay’daki ve Suriye’deki halka doğrudan seslenebilme olanağı sağlamıştır.

Ankara Radyosu’nun gerçekleştirdiği bu yayınlardan ilki 19:50’de başlayıp 15 dakika sürmüştür. Yayında, Başbakan İsmet İnönü’nün Hatay Sorunu’na ilişkin demeci Arapça olarak verilirken, ‘Bazı kaynakların Türkiye’nin Suriye’yi parçalamak niyetinde olduğunu yaydığı ve böylece Türk ve Arap milletlerinin birbirine düşman edilmek istendiği’ duyurulmuştur [4].

Türkiye’nin radyoyu siyasi bir sorunun çözümü için propaganda amaçlı kullandığı söylenebilir. Radyo o dönemde önemli bir propaganda aracıdır. Çok geçmeden dünya, İkinci Dünya Savaşı’nda kısa dalga radyoların propaganda savaşlarına da tanık olacaktır. Arapça yayınlar Hatay Sorunu çözümlenene kadar Ankara ve İstanbul radyolarından düzenli olarak yapılmıştır. Türkiye’nin bu yayın için belirlediği hedef kitle Hayat ve Suriye’deki nüfus olsa da, yayın kısa dalgadan yapıldığı için vericinin gücüne bağlı olarak belli bir bölgeden de dinlenebilmesi demektir.

Bu yayının Hatay’ın Türkiye’ye katılması ile 1939 yılında sona ermiştir. Öte yandan bu ilk yurtdışı yabancı dilde yayın sürerken açılan radyolar da bulunmakta ve Türk dış yayınlarının başlangıcı olarak da kabul edilmektedir. Bu çelişkili durumu Akarcalı şu şekilde aydınlatmaktadır:

“Türkiye’de ilk dış yayınların 28 Ekim 1938’de açılan uzun ve kısa dalga radyolarının devreye girmesi ile başladığı ve 10 Kasım 1938’de Atatürk’ün ölümünü dünyaya duyurmak için İngilizce, Fransızca, Arapça, Bulgarca ve İtalyanca yapılan yayın olduğu genelde kabul edilmektedir. Dış yayın, kısa dalga verici anten kullanılarak birden fazla yabancı dilde yapılan yayın olarak kabul edilirse, 10 Kasım 1938 tarihi önemli ve kapsamlı bir başlangıçtır. Fakat 8 Ocak 1937’de başlayan dış yayın yabancı bir dilde, Arapça yapılmasının yanı sıra dış yayın amaçlarına yönelik planlanması, propaganda unsurunu kullanması, sistematik oluşu ve sonuç alıncaya kadar devam etmesi niteliği ile gerçek bir dış yayın tanıtımına uygun bir eylem olarak karşımızda durmaktadır” [5].

Kejanlıoğlu ise bu dönem hakkında şu bilgiyi vermektedir: 1939’da savaş yıllarının etkisiyle devlet radyosunu daha etkin kullanmak üzere Başbakanlığa bağlı dört komisyon oluşturuldu. Radyo yayınları Türkiye’nin yalnızca bazı bölgelerine ulaşırken, 1939’da 20Kw gücünde bir kısa dalga vericisiyle Balkanlara ve Ortadoğu’ya yönelik düzenli program yayınına geçildi [6].

Yurtdışı yayınlar TRT bünyesinde giderek çeşitlenmiş ve interneti de kullanarak uluslararası boyutunu geliştirmiştir. Yabancı dil yayınları bu süreçte Türkiye’nin dış siyasetinden etkilenmiş ve şekillenmiştir.

Çeşitli iç ve dış konularda Türkiye’nin görüşlerini yansıtan, yurt dışında Türkiye ve Türk insanının “sesi” olan Türkiye’nin Sesi Radyosu (TSR) Türkçe dahil 32 dil ve lehçede yayın yapmaktadır [7].

- **Türkiye’nin Yabancı Dilde İlk Uluslararası Televizyon Kanalı: Trt Et Türkiye (Trt Arapça):**

Türkiye’nin kamu televizyon kurumu TRT 2010 yılında Arap dilinde yayın yapan uluslararası bir televizyon kanalı kurdu. Bu kanal Türkiye’nin yabancı dilde yayın yapan ilk uluslararası televizyon kanalıdır. Ülke içinde TRT Arapça adıyla bilinen kanalın Arapça ismi TRT Et Türkiye (TRT El Türkiye olarak da telaffuz edilmektedir) olarak belirlenmiştir.

Arap ülkelerinin TRT ve özel Türk televizyonlarını daha önce de uydu kanalıyla takip ettikleri bilinen bir olguydu. Ancak bu yayınlar Türkçeydi. 2000'li yılların ikinci yarısında Türk televizyon ve prodüksiyon şirketleri Arap ülkelerinden gelen talep üzerine bölgeye Türk dizilerini satmaya başlamışlardır. Bir süredir Türk dizileri yoğun bir şekilde Arap televizyonlarında Arapça dublajlı ya da alt yazılı olarak yayınlanmaktadır. Türkiye, Türk dizilerine aşına olan büyük bir kitleye tamamıyla Arapça yayın yapan bir televizyonla hitap etmeye başlamıştır.

TRT Kurumu'nun resmi sitesinde kanalla ilgili verdiği tanımlayıcı ve tanıtıcı bilgiler şu şekildedir:

"Türkiye'nin uluslararası ve özellikle bölge ülkeleriyle olan ilişkilerine olumlu katkı sağlamak amacıyla yola çıkan TRT-Ettürkiye Türkiye ve Arap aleminin ortak dili, ortak ekranı, ortak hissiyatı olmak amacıyla, her yaştan seyirciye hitap ederek, çocuk, gençlik, kadın, sağlık, ekonomi, drama, belgesel, spor, müzik, haber, kültür-sanat, din-ahlak ve eğlence programlarından oluşan zengin bir içerikle Nisan 2010'da yayına başladı. Arapça konuşan, 22 Arap ülkesi ve Arapça konuşanlara yönelik yayın yapan kanal 350 milyon nüfusa sahip Arap ülkeleri ile Türkiye arasında bağları güçlendirmeyi hedefliyor" [8].

TRT'in kanal tanıtımında görüldüğü üzere, kanalın kuruluş amacı açıkça vurgulanmaktadır. Buna göre genel maksatlı yayın yapan bir televizyon olarak kurulduğu görülen TRT Et Türkiye'nin önemli misyonu öne çıkmaktadır: Türkiye'nin bölgedeki siyasi ilişkileri için elzem olan Türk-Arap yakınlaşmasına hizmet etmek.

Yakınlaşma için öne çıkartılacak öğeler Başbakan Erdoğan'ın, TRT Et Türkiye'nin açılışında yaptığı konuşmada açıkça ortaya konmuştur. Erdoğan, Türk ve Arapların kardeşliğine, ortak geçmişe, ortak geleceğe ve ortak değerlere vurgu yapmış; TRT Et Türkiye'yi de ortak değerlerin ekranı olarak tanımlamıştır.

Amerika, Fransa, Almanya, Kore ve Çin gibi Arap olmayan devletler Arapça yayıncılık alanını Türkiye'den önce keşfetmiş ve bu bölgeye yönelik Arapça televizyon yayınlarına başlamışlardır. Aynı zamanda bölgedeki Arap ülkelerinin de birçok uluslararası televizyon kanalı bulunmaktadır. Bugün TRT Et Türkiye, yayın yaptığı alanda birçok kanalla rekabet etmek durumundadır. Kanalın buradaki en büyük avantajı, Türk-Arap ortak tarihi ve ortak değerleridir. Ayrıca daha önce ses sanatçılarıyla, şimdi de güçlü bir şekilde televizyon dizileriyle ortaya çıkan Türkiye merakının da önemli bir avantaj olduğu gözlemlenmektedir.

TRT Et Türkiye 24 saat yayın yapmakta ve yayın alanı Türkiye, Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Ortaasya'yı kapsamaktadır. Hedef kitlesinde Arap dünyası yer almaktadır. TRT Et Türkiye, TRT'nin daha önce ulusal kanallarında yayınlanmış olan özellikle film, dizi, belgesel film gibi program türlerini Arapça seslendirmeli veya alt yazılı olarak yayınlamaktadır. Bunun yanında kanalın özgün yapımları da bulunmaktadır. Bu programlarda Arapça konuşan sunucu ve konuklar yer aldığı gibi, Arapça bilmeyen konuklar için de simultane çeviri yapılmaktadır.

Kanalın özgün programları arasında İstanbul-Beyrut-Kahire merkezli yapılan sabah programı Sabah El Hayr Min İstanbul (İstanbul'dan Hayırlı Sabahlar); İktisadiyyat, (Türk-Arap Ekogündem), El Kahve El Turkiya (Türk Kahvesi) gibi programlar yer almaktadır.

Programlarla ilgili olarak TRT Et Türkiye'nin koordinatörü şu açıklamayı yapmaktadır:

"Türkiye'deki siyasi mekanizma ne konuşuyor, ne düşünüyor, aydınlarımız entelektüellerimiz, bunu biz onlara taşıyalım istiyoruz. Bu anlamda Türkiye'yi tanımıyorlar. Tartışma programı yayınlıyoruz

İstanbul'dan. Arap aydınlarla Türk aydınlar biraraya geliyorlar. Bölgesel ve teorik konuları tartışıyorlar.

...Mesela Türk Sineması'nı mercek altına aldık. 13 bölümlük bir Türk Sineması belgeseli yapıyoruz. Türkiye'de yeni çıkan kitapları tanıtıyoruz. Bunları tamamen Türkçe hazırlayıp dublajlıyoruz. ...Bunda da amacımız: Bu konu Türkiye'de tartışılıyor, böyle de bir kitap çıktı, haberiniz olsun. Arzu ediyorsanız bunu alıp yayınlatabilirsiniz gibi, onları o yönden teşvik edici bir çalışma" [9].

TRT gibi bütün Arap dünyasına hitap etmeye çalışan bir uluslararası televizyon için Arapçanın lehçe çeşitliliği önemli bir sorun oluşturmaktadır. Bu sorunun TRT Et Türkiye'de haber, siyaset ve kültürel temalı programlarda standart Arapça kullanılarak; diğer programlarda yaygın anlaşılma alanı bulunan bazı yerel lehçeler tercih edilerek çözüldüğü görülmektedir.

Standart Arapça, Mısır lehçesi ve Suriye lehçesi Arapça televizyon yayıncılığı dilinde öne çıkan iki lehçe olarak dikkati çekmektedir. Özellikle Arap televizyonlarında yayınlanan Türk dizilerinin Suriye Arapçası ile seslendirilmesi, dizi ve film seslendirmesinde TRT'nin de daha çok Suriye lehçesini tercih etmesini gerektirmiştir. Çünkü izleyiciler bu program türünde Suriye lehçesine alışmış durumdadırlar.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Türklerle Araplar tarih boyunca ortak coğrafyalarda, aynı sınırlar içinde yaşamışlardır. Ortadoğu ve Afrika'daki Arap toprakları Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde birer birer kaybedilmiş ve önce Batılı güçlerin manda yönetimlerine geçmiş çok daha sonraları ise bağımsız devletlere dönüşmüşlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti, kurulduğu yıllarda manda yönetimi altındaki Araplarla sınırlı ve temkinli ilişkiler kurmuştur. Hatay sorunu, Türklerin Arap dünyasıyla iletişimde aktif olmasını gerektirmiş ve bu bağlamda yaptığı diplomatik mücadelede dönemin kitle iletişim araçlarından "radyoyu" kullanmıştır. Radyoyu kullanarak kendi tezini dünyaya ve bölgeye anlatma yolunda ilk uluslararası radyo yayını Arap dilinde gerçekleştirilmiştir. 73 yıl sonra ise ilk uluslararası televizyon yayını da Arapça olarak yapılmıştır. TRT Et Türkiye, devlet eliyle yayıncılık açısından, Türkiye'nin yabancı dilde yayın yapan ilk uluslararası televizyon kanalıdır. Bu iki yayının da ortak noktası ortaya çıkışlarının ülkenin dış siyasetiyle paralellik göstermesidir.

Çünkü Türkiye son dönemde Ortadoğu'da aktif bir politika sergilemektedir. Bu bağlamda kendisine girişken, arabulucu, siyasi diyalog kuran, özellikle ekonomik ortak çıkarı gözetken işbirlikleri ile siyasi ve toplumsal yakınlaşmayı hedefleyen bir rol biçmiş olduğu gözlemlenmektedir. 2009'da Dışişleri Bakanlığı görevine siyaset bilimi akademisyeni olan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun atanmasıyla Türk dış siyasetinde Davutoğlu'nun komşularla sıfır sorun, yumuşak güç, çok yönlü dış politika, proaktif barış diplomasisi, entegre ve çözümcü dış politika kavramlarının yönlendirici olmaya başladığı dikkati çekmektedir. Bu bağlamda, TRT Et Türkiye'nin bu dış politikanın bir parçası olarak kurulduğunu söyleyebiliriz.

Başta Avrupa ülkeleri üzere birçok ülke Arapça televizyon kanallarıyla bölge ile ilgili olaylarda kendi bakış açılarını Arap izleyicilere yansıtmaktadır. Arap dünyasıyla bağları genellikle sömürgecilik dönemine dayanan bu ülkelerin televizyon kanallarının arasında TRT'nin yayını daha fazla ortak noktayı paylaşabildiğinden izleyicinin özdeşleşmesini sağlayacaktır. TRT Et Türkiye, Türk dizilerinin popüler olduğu Arap dünyasına sunacağı drama yayınlarıyla halkın daha çok takip edeceği bir kanal olabilme potansiyelini de taşımaktadır.

Arap izleyicisinin kendi dilinde takip edebildiği bir Türkiye kanalı drama, eğlence, magazin programlarıyla kültür ihracı yaparken; haber ve tartışma programlarıyla Türkiye'nin bölgedeki siyaseti ile ilgili mesajları doğrudan izleyiciye aktarmasını sağlayacaktır.

Türkiye, televizyonu dış politikada etkin bir araç olarak kullanma yoluna girmiştir. TRT ET Türkiye kanalı aynı zamanda Türkiye'nin bölgedeki varlığını televizyon aracılığıyla Arap ülkelerinde yaşayan ve Arap dili konuşanların evlerine kadar sokmaktadır. Bu bağlamda, günlük yaşamlarına giren "görüntü", izleyiciye birçok ortak değer sunarken, bir taraftan da kültürel, dinsel ve coğrafi yakınlığı ve de benzerliği bulunan, ancak yüzü Batı'ya dönük bir toplumun bir tür "hem yakın, hem uzak", "görüntüsü" olacaktır.

Türkiye'nin Batı'ya yönelik politikasında da araç olarak kullanabileceği, Avrupa'da konuşulan yaygın dillerde yayın yapan televizyon kanallarına ihtiyacı bulunmaktadır. Bu amaçla başta İngilizce olmak üzere, Fransızca ve Almanca yayın yapan uluslararası bir veya birkaç televizyon kanalı kurularak, Türkiye'nin kendi tezlerini Batı kutbuna birinci elden iletmesi sağlanabilir. TRT Et Türkiye'nin yayını Ortadoğu'da ve Arap dünyasında ortak değerler üzerine kurulurken, Batı'ya yönelik yayın ise Avrupa'yla paylaşılan ortak değerler ve Türkiye'nin "Avrupalı" kimliği üzerine kurulabilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Roux, J.P., (2007). Türklerin Tarihi/Pasifik'ten Akdeniz'e 2000 Yıl, Aykut Kazancıgil, Lale Arslan Özcan (çev), İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
2. Öztekin, G., (2010). "Türkiye Cumhuriyeti'nin Ortadoğu Politikası ve Son Gelişmeler-2010", H. Çomak (ed), 21. yüzyılda Çağdaş Türk Dış Politikası ve Diplomasisi, Kocaeli: Umuttepe Yayınları, ss. 397-404.
3. Salihi, E., (2010). "Son Dönem Türk-Arap İlişkilerinin İmaj Boyutu", <http://www.bilgesam.org/tr>, (23.08.2010) (Erişim: 02.11.2010).
4. Akarcalı, S., (2003). Radyo ve Televizyonda Türk Dış Yayınları, İstanbul: İmaj Yayıncılık.
5. Akarcalı, S., (2003). Radyo ve Televizyonda Türk Dış Yayınları, İstanbul: İmaj Yayıncılık.
6. Kejanlıoğlu, B., (2003). "Türkiye'de radyo ve Televizyon Yayıncılığı Siyaseti", S.Alankuş (ed), Radyo ve Radyoculuk, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, ss.139-170.
7. http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-sesi-radyosu.tr.mfa, (Erişim: 16.04.2011)
8. www.trt.net.tr/Kurumsal/TelevizyonTanitim.aspx, (Erişim: 02.11.2010)
9. TRT Et Türkiye Koordinatörü Sefer Turan ile Mülakat. (29.10.2010)